

2

UTVECKLINGSFRÅGOR OCH VISION

I detta kapitel beskrivs Ludvika kommun och vilka utmaningar kommunen står inför. Här beskrivs också vision 2020 och övergripande mål för Ludvika kommun, samt utgångspunkter för översiktsplanen.

LUDVIKA - KORTA FAKTA

Ludvika kommun ligger i sydvästra Dalarna och Ludvika är största orten.

Kommunen ligger bra till i mitten av Sverige, nära de större städerna Falun och Borlänge.

Den högteknologiska elkraftsindustrin som bland annat ABB står för har blivit världsledande inom sitt område och Ludvika har därmed växt fram som en världscentrum inom branschen.

I kommunen finns starka natur- och kulturvärden. Detta tillsammans med det stora antalet sjöar och tjärnar gör kommunen perfekt för kultur - och naturupplevelser.

NÄRINGS LIV

Största arbetsgivarna är Ludvika kommun, ABB, Spendrups, VBU och Landstinget.

HISTORIA

Bergshanteringen i Sverige och Ludvikabygden har en månghundraårig historia. Ludvika (som troligen fått sitt namn efter Lyviken i sjön Väsman) ”upptäcktes” 1544, då en av Gustav Vasas spejare letade silver i de djupa bergslagsskogarna.

Tack vare Ludvikas rinnande vatten och dess fallhöjder, lades en förindustriell verksamhet med masugnar och hyttor. Gruvindustri, skogen och elektronindustri har länge varit stora näringar i trakten.

Ludvika fick järnvägsförbindelse år 1873 och blev stad år 1919.

1971 slogs Ludvika, Grangärde och Säfsen ihop och bildade en kommun.

BEFOLKNINGSFAKTA

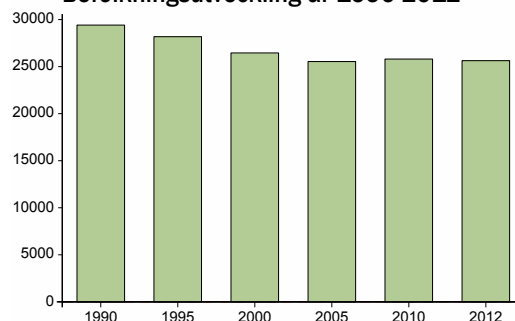
I Ludvika bor idag drygt 25 600 personer.

Ludvikas befolkningsprofil (se bild) avviker från rikets genom fler äldre och färre unga personer. Störst underskott har vår kommun i yngre förvärvsarbetande åldrar 20-39 år, särskilt tydligt vad gäller kvinnor. Även småbarnen visar stort underskott i förhållande till riket. I gymnasieåldrarna ligger vi närmast riksgenomsnittet.

Efter en lång tid av kraftiga minskningar stabiliserades befolkningsutvecklingen i början av 2000-talet. Sedan år 2005 har folkmängden ökat med drygt 100 personer. För att nå visionen 27000 invånare år 2020 krävs en befolkningsstillväxt på i genomsnitt 170 personer per år.

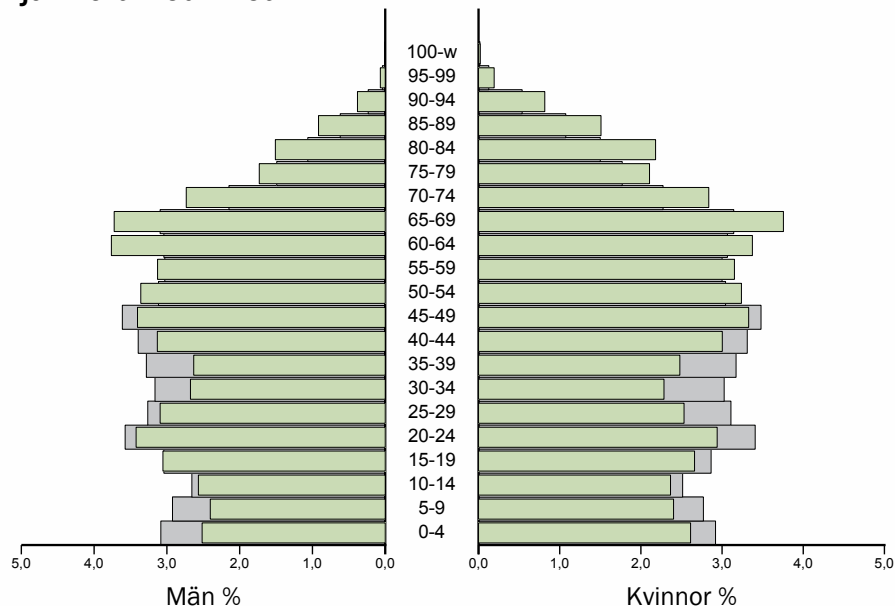
Det finns goda chanser att den positiva trenden håller i sig om expansion av näringslivet inom ABB, Säfsen och framför allt återöppnande av gruvor kan fullföljas. Då måste vi behålla ungdomarna från babyboomen (nu 20-24 år) och samtidigt drar till oss en kraftig inflyttning/invandring i form av yngre arbetskraft och barnfamiljer.

Befolkningsutveckling år 1990-2012

Under 2000-talet har folkmängden varit ganska stabil efter en lång period av kraftiga minskningar. Sedan år 2005 har befolkningsantalet ökat med drygt 100 personer (0,4 procent). Kommunens vision är en ökning till 27 000 invånare 2020.

Befolkning år 2012 Ludvika kommun jämfört med riket

VISION 2020 OCH MÅL 2012- 2020

Kommunfullmäktige beslutade i november 2011 om visionen som ska vara kommunens ledstjärna för hur vi ska möta framtiden. Här är visionen för 2020:

LUDVIKA ÄR FRAMTIDENS, TILLVÄXTENS OCH MÖJLIGHETERNAS KOMMUN.

MÅLEN SKA NÅS GENOM TRE OLIKA FOKUSOMRÅDEN:

- Gemensamt ansvar för ökad befolkning
- Jobb och tillväxt ger framtidstro
- En god miljö för kommande generationer

STRATEGISKA MÅLOMRÅDEN FÖR ATT INFRIA VISIONEN - MÅLOMRÅDENA 2012-2020

BARN OCH UNGA

Barn och unga ges förutsättningar för en god start i livet. Vi tar tillvara barn och ungas delaktighet, engagemang och kreativitet. Här kan alla förverkliga sina drömmar. Barn och ungdomar får utbildning av hög kvalitet utifrån var och ens egna förutsättningar, i en miljö som präglas av ömsesidig respekt.

- Barn och unga har en trygg och utvecklande uppväxt.
- Ludvika kommuns skolor är en av Sveriges bästa skolor.
- Barn och unga ges förutsättningar till inflytande i frågor som berör dem nu och i framtiden.
- Barn och ungas nyttjande av tobak och alkohol minimeras. Ingen ska använda narkotika.

UTBILDNING, ARBETE OCH NÄRINGS LIV

Genom satsningar på utbildning och näringsliv skapas en långsiktig hållbar tillväxt som har en avgörande betydelse för kommunens framtida utveckling. Tilliten till kommunens verksamhet är stor.

- Ludvika ska år 2020 ha 27 000 invånare
- Ludvika ska år 2020 ha 1000 nya arbetstillfällen
- Halverad ungdomsarbetslöshet 2014 jämfört med september 2011
- Genom ett livslångt lärande höja utbildningsnivån hos våra kommuninvånare
- Ludvika ska vara en attraktiv ort för näringsliv och företagande
- Ludvika ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer

LIVSMILJÖ

Ludvika erbjuder en trygg och lustfyllt livsmiljö med omsorg och utvecklingsmöjligheter i livets alla skeden. Här sker ett aktivt arbete för att klara omställningen till det hållbara samhället. I Ludvika är det positivt att bo, verka och leva.

- Ludvika kommun ska vara trygg och tillgänglig för alla.
- Ludvika kommun ska erbjuda attraktiva och varierande boendemiljöer.
- Ludvika kommun ska erbjuda goda förutsättningar för miljövänliga val i vardagen.
- Ludvika kommun ska öka andelen miljö- och rättvisemärkta köp

UTGÅNGSPUNKTER FÖR ÖVERSIKTSPLANEN

Översiktsplanen tar avstamp i principerna för hållbar utveckling, det vill säga social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. Dessa tre dimensioner måste alla uppfyllas för att samhället ska vara hållbart och för att kommande generationer ska ha samma förutsättningar som nuvarande generation har. Den fysiska planeringen påverkar livsmiljön och skapar förutsättningar för hur vi lever. Genom att i planeringen belysa samhället från dessa tre perspektiv skapas de bästa förutsättningarna för både människa och miljö.

Det finns även folkhälsomål och miljömål som verktyg och stöd i utvecklingen. Dessa går hand i hand och tillsammans landar även dessa i de tre dimensionerna och leder till Livskvalitet.

ETT SOCIALT HÅLLBART SAMHÄLLE

För att uppnå ett socialt hållbart samhälle är en god livsmiljö en grundläggande förutsättning. En god livsmiljö ska vara och upplevas som trygg och säker och där invånarnas behov är tillfredställda. Det handlar bland annat om att erbjuda attraktivt boende, en god uppväxtmiljö, bra barn- och äldreomsorg, tillgänglig service, goda möjligheter till varierad fritid och arbetsmarknad, bra kommunikationer, frisk luft och en vacker natur. Det ska finnas möjligheter så att invånarna kan skaffa sig och få tillgång till en god hälsa.

Ett samhälle med god livsmiljö är ett jämlikt samhälle där alla människor har samma värde oavsett kön, bakgrund, ålder etc. Alla människor ska behandlas lika och ha samma

möjligheter till delaktighet och att kunna påverka sin närmiljö.

Att få ett jämlikt samhälle är en utmaning. Jämlikhetsproblem är inte alltid uppenbara och synliga, det är ofta dolda i samhället och i gamla strukturer. Det är därför viktigt att kommunen hela tiden arbetar utifrån detta perspektiv.

För jämlikheten är t. ex, transporter, samhällsservice, kollektivtrafik och trygghet viktiga frågor som behöver belysas. Felaktig planering kan direkt påverka olika gruppers rörelsemönster och då lever man inte på jämlika villkor.

För att få ett jämlikt och tillgängligt samhälle för alla är det viktigt att alla grupper kommer till tals och att den fysiska miljön ses från alla perspektiv. En särskilt utsatt grupp som kräver omhändertagande och skydd är barn. De ser saker från ett annat perspektiv än vuxna därför är det viktigt att belysa planeringen utifrån barns ögon. I FN:s barnkonvention har barns rättigheter fastställts och utifrån detta har en barnplan upprättats i Västerberglagen där barns roll i både familj och samhälle stärks.

ETT EKOLOGISKT HÅLLBART SAMHÄLLE

För att nå ett ekologiskt hållbart samhälle är det viktigt att hushålla med naturresurserna. Ändliga resurser är just ändliga och tillgångarna och framtiden måste säkras för kommande generationer. Här handlar det exempelvis om att använda material resurssnålt och i slutna kretslopp, förhindra utsläpp som skadar djur och växtliv, se till att energitillförseln är

I Översiktsplanen ska ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter vägas mot varandra för att nå en långsiktigt hållbar kommun.

förnybar och energianvändningen är effektiv och att jordbruk, skogsbruk och fiske sker utan utarmning av jordar och fiskebestånd.

Översiktsplanen ska medverka till en utveckling mot ett mer långsiktigt hållbart samhälle. Ett miljöanpassat transportsystem med fyrstegsprincipen som grundidé utgör en viktig del i att uppnå ett hållbart samhälle. Fyrstegsprincipen utgår från att använda infrastrukturen effektivare och ändra människors beteende så att infrastrukturen och människors beteende inte belastar miljön.

Ludvika kommun ska utvecklas i enlighet med Sveriges Ekokommuners principer dvs. arbeta för att behålla jämvikten gentemot naturen samtidigt som människans möjligheter att tillgodose sina behov inte ska hindras.

Alla kommuninvånare ska känna att det är

BEGREPPET HÅLLBAR UTVECKLING

Enligt Brundtlandrapporten från 1987, är hållbar utveckling:

"en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov".

De tre dimensionerna av hållbar utveckling - den ekonomiska, sociala och miljömässiga - ska samstämmigt och ömsesidigt stödja varandra. Begreppet har fått omfattande spridning. I bl.a. handlingsprogrammet Agenda 21, vilket antogs vid Riokonferensen 1992, slås fast att en hållbar utveckling måste vara det övergripande målet för samhällsutvecklingen.

betydelsefullt att medverka i processen mot ett uthålligt Ludvika. Information och kunskapsuppbyggnad är en viktig del för att kommuninvånarna ska få förståelse för vilken betydelse vår livsstil som individer har för miljö.

ETT EKONOMISKT HÅLLBART SAMHÄLLE

Ekonomisk hållbarhet handlar om att få ut mesta möjliga samhällsnytta med minsta möjliga resurser på lång sikt. En ekonomi som växer behöver inte innebära ett ökat uttag av naturresurser, utan att resurser används på bästa sätt, det vill säga att vi återvinner varor och material, ersätter varor med olika tjänster etc. För att nå detta behöver både konsumenter ändra beteende och teknologin utvecklas. Ofta används just ekonomiska incitament för att få denna påverkan.

En ekonomisk hållbar utveckling handlar också om att utgå från regionala och lokala förutsättningar för att få en växande ekonomi och ökad välfärd. För Ludvikas del handlar detta bland annat om att dra nytta av det geografiska läget då Ludvika ligger nära viktiga transportstråk och Mälardalen. Infrastrukturens utveckling är viktig för Ludvika för att förbättra transportmöjligheterna för både varor och persontransporter. Den förstärker kommunens konkurrenskraft vid nyetableringar och vid rekryteringar och uppehåller på så sätt långsiktig hållbar utveckling.

För den ekonomiska hållbarheten och näringslivets utveckling, är det även viktigt att attrahera kompetent arbetskraft. Genom attraktivt boende, arbete, ett rikt fritidsutbud och bra pendlingsmöjligheter skapas goda förutsättningar för detta.

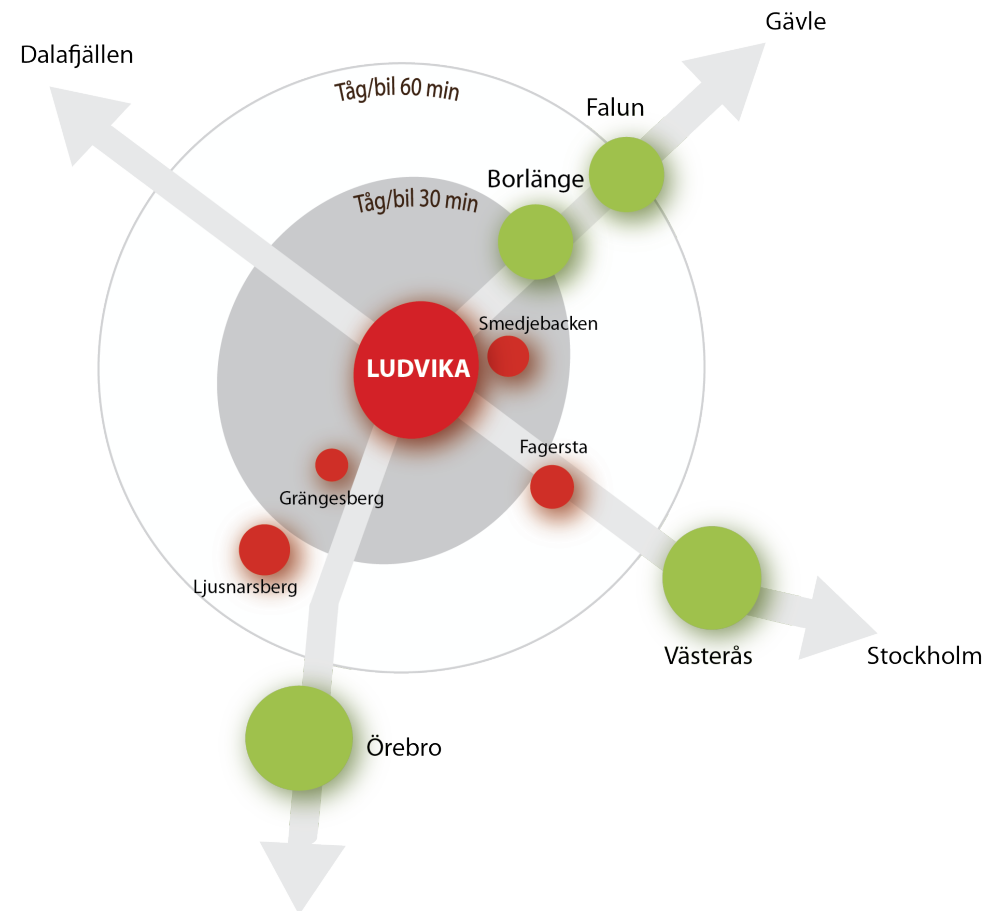
KOMMUNEN I OMVÄRLDEN- UTMANINGAR

Vilken roll spelar Ludvika i närregionen, övriga länet, nationellt/ internationellt? Vilka utmaningar står vi inför de kommande tio - tjugo åren? Vilka regionala samarbeten/ utvecklingsprojekt pågår där vi själva kan vara med och påverka i ett större sammanhang?

LUDVIKAS ROLL IDAG OCH I FRAMTIDEN

Ludvika kommun ingår i Bergslagen som med sin långa och framgångsrika historia inom gruv-, stål- och skogsindustrin har haft stor betydelse för samhällsutvecklingen i Sverige. Ludvikas idag unika och världsledande kompetens inom kraftöverföringsindustri tillsammans med planerade återöppningar av gruvor, talar för att kommunen även i framtiden kommer att spela en viktig roll för både regionens och hela landets tillväxt, om allt faller på plats. Men Ludvikas specialiserade arbetsmarknad och förhållandevis isolerade läge innebär också risker. Det kan bli svårt att rekrytera arbetskraft och inflyttare i den omfattning som krävs, och stor utflyttning kan åter bli aktuellt om arbetsmarknaden sviktar.

Ludvika utgör tillsammans med Smedjebacken och Ljusnarsberg en egen arbetsmarknadsregion med stor pendling från dessa kommuner in till Ludvika. Sedan mitten av sjuttioalet har antalet arbetstillfällen varit fler än antalet förvärsarbetande som bor i kommunen. Det betyder att många som arbetar här väljer att bo på andra ställen. Inom cirka en timmes resväg finns Falun-Borlängeregionen som kompletterar Ludvika med en arbetsmarknad mer inriktad på administration och samhällsservice, men trots bra kommunikationer är pendlingen inte så stor att vi utgör en gemensam arbetsmarknad. På ytterligare en halvtimmes avstånd finns två andra starka regioner, Mälardalen och Örebro, ökad integrering med dessa stärker kommunen och regionen.

Inom en timmes resväg från Ludvika finns både Falun, Borlänge och Smedjebacken. På ytterligare en halvtimmes avstånd finns Mälardalen och Örebro. Ludvika måste förbättra samarbetet med andra regioner och kommuner för att vi ska utveckla varandras styrkor.

LUDVIKAS UTMANINGAR – MÖJLIGHETER OCH RISKER

Från att ha varit en brukskommun i nedrustning med krympande befolkning har Ludvika, trots en världsomfattande finanskris, idag ljusa utsikter och rustar åter för tillväxt. Ett tillskott av flera tusen arbetstillfällen genom start av nya gruvor kan bli verklighet inom en tioårsperiod. Vi kan stå inför en boom utan motstycke som ställer krav på bostäder, service, transporter och kommunikationer. Förväntningar finns på stor inflyttning till kommunen, och ett kraftigt ökat transportbehov för gods och resor kan förutses.

Men en sådan utveckling skapar också intressekonflikter och miljörisker som måste lösas. Och får vi verkligen en kraftig inflyttning till de nya jobben, eller täcks rekryteringsbehovet av regionförstoring, ökad pendling och gästarbetare? Vad händer om företagen överhuvudtaget inte lyckas rekrytera, eller om omvärlden hinner före med gruvetableringar?

Samtidigt som kommunen måste tillvarata tillväxtpotentialerna ska detta inte ske på bekostnad av miljön. En stor del av den förhöjda växthuseffekten kan tillskrivas förbränningen av fossila bränslen för uppvärmning. Men även transportsektorn bidrar med stora utsläpp av växthusgaser och nya krav på att minska bilåkandet har kommit senaste åren. Hur kan Ludvika minska miljöpåverkan och samtidigt bygga nytt och växa? Hur kan vi ändra människors beteenden så att vi, trots en önskad befolkningsökning i kommunen, minskar vår klimatpåverkan? Ska kommunen nå målet om 27 000 invånare år 2020 är integration och att vara en attraktiv kommun en viktig del. Detta tillsammans med att skapa möjligheter för näringslivet att utvecklas. Kommunen måste ta vara på de personer som flyttar till kommunen och som redan bor i kommunen.

Vad krävs då för att tillväxtplanerna ska kunna förverkligas och förenas med kraven på ett långsiktigt hållbart samhälle, och för att riskerna vid snabba vändningar i samhällsutvecklingen ska kunna minimeras?

- **Förverkliga tillväxtplanerna med så stor bredd som möjligt.** Att säkerställa två unika branscher i Ludvika - ABB som världsentrum för kraftöverföring och gruvverksamheten som platsbunden framtidsindustri - är lika mycket av nationellt som lokalt intresse. Men kommunen måste också bredda sin arbetsmarknad för att minska sårbarheten som finns när en bransch dominerar på en ort. Friluftslivet och turismen är ett starkt tredje ben att stå på genom de stora satsningar av nationell betydelse som pågår i Fredriksberg. Ludvika som handelscentrum i Västerbergslagen och Samarkands högskolecentrum är också viktiga att utveckla.
- **Förändra vår position från isolerad arbetsmarknadsregion i utkanten av Dalarna till ett framtida tillväxtcentrum i Västerbergslagen.** Om tillväxtplanerna lyckas blir vår region en mycket stark pusselbit som binder ihop Mälardalen/Örebro med Falun Borlänge-regionen just där länken är som svagast. Vi ligger precis på rätt ställe vid rätt tillfälle – om vi tar vara på det!
- **Förverkliga den regionförstoring som krävs inom länet** med bostadsbyggande och förbättrade kommunikationer i samplanerade stråk som främsta verktyg. Då får vi förutsättningar att rekrytera på en diversifierad arbetsmarknad med snabba och tillförlitliga kommunikationer och hållbart resande över hela länet. Kommunen kan erbjuda en bra kombination; bo naturskönt i Ludvika i sjönära/ centrala lägen och ha pendlingsavstånd till stora arbetsmarknader. Trenden att arbeta mer från hemmet bidrar också till att hålla nere transportbehoven.
- **Förstärk och effektivisera regionsamarbetet** på alla nivåer och bygg allianser. Kommunerna måste komplettera varandra istället för att konkurrera, och erbjuda attraktiva och stabila levnadsförhållanden oavsett var man väljer att bo, arbeta och studera inom regionen. Något som hela Dalarna tjänar på.
- En viktig pusselbit är också **prioriteringar på nationell nivå** av investeringar i infrastruktur mm för att få till stånd gruvetableringarna och säkra ett livskraftigt samhälle även när gruvedriften klingar av.

PLANENS HUVUDDRAG

Översiktsplanen är reviderad för att möta de utmaningar som kommunens står inför framöver, vilka beskrivs i avsnittet *Kommunen i Omvärlden-utmaningar*. I detta avsnitt presenteras huvuddragen för hur dessa ska nås.

ÖVERSIKTSPLANENS FÖRSLAG

- Högsta prioritet för bebyggelseutveckling finns i Ludvika tätort samt de stora stråken kring Väsman och mot Borlänge/Falun, detta möjliggör användandet av befintlig infrastruktur och ökat hållbart resande.
- Vägsreservatet för Rv 50 norr om Gamla Bangatan tas bort och fokus ska ligga på att trafiksäkra genomfarten (Rv 50 och 66) och trygga trafikmiljön för cyklister och gångtrafikanter.
- Vägreservatet för riksväg 50 förbi Grängesberg ska ligga kvar.
- Ludvika ska vara en tät och grön stad. Ett attraktivt resecentrum och hållplatser ska få invånarna att resa mer kollektivt, gå och cykla. Detta är särskilt viktigt för barn och unga för att de ska kunna röra sig självständigt och tryggt i trafikmiljön.
- Kommunens invånare ska ha tillgång till kultur-, natur- och friluftsliv. Utveckling av cykelstråket kring Väsman och kulturområdet vid Ludvika ström är exempel på hur detta ska nås.
- Ludvika ska stärka sin position som handelsstad genom att utveckla ett trevligt centrum med sikte på årets stadskärna 2019. Lyviksbergets handelsområde ska vara ett komplement med främst sällanköpsvaror.
- Planen ger plats för nya verksamhetsområden i bland annat orterna Håksberg, Grängesberg, Nyhammar och Sörvik. Större verksamhetsområden planeras i utkanten av Ludvika mot Gonäs samt vid Skeppmora för att bland annat förbereda för framtida återöppning och utvidgning av gruvor.
- Turismen ska stärkas genom utveckling av turistverksamheten i Fredriksberg samt ny camping i Råfsnäs.
- Transportmöjligheter ska stärkas genom upprustning av Bergslagspendeln och Bergslagsbanan. Detta i sin tur stärker både näringslivet och möjliggör en återöppning av gruvor i regionen. Även pendlingsstråken till och från Ludvika ska förbättras för att skapa bättre möjligheter att bli en del av regionens arbetsmarknad och även förbättra kopplingen söderut.
- För att möta näringslivets arbetskraftbehov och nå befolkningsmålet med 27 000 invånare till 2020, är det viktigt att erbjuda bostäder i attraktiva lägen. Kommunen har valt att främst satsa på både sjönära samt centrala bostäder i Ludvika. Utpekade områden för bostäder finns i tätorter efter de stora stråken. Dessutom pekas ett antal LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära läge) ut som ska stärka underlaget för service i de orter som ligger efter stråken.
- Översiktsplanen förordar ökad användning av förnybar energi och energieffektiva transportmedel.
- Riksintressen för naturvård ska säkerställas. Nytt naturreservat bildas längs Burån och Malingarnas naturreservat ska utökas.

